

Ondanks de vaststelling dat het Hof van Cassatie haar beslissing niet uitdrukkelijk heeft geargumenteed, blijft het nuttig voor de belastingplichtige dat het Hof de heersende rechtsleer uitdrukkelijk bevestigt. Of gaat de interpretatie van het Hof van Cassatie met haar oorzakelijk verband verder dan wat de wet toelaat? Blijkt uit letterlijke lezing van de

wet niet dat het huwelijksvoordeel geen oorzaak is van de kwalificatie als niet-schenking, terwijl het Hof van Cassatie oordeelt dat de sterfhuisclausule een huwelijksvoordeel en bijgevolg (*dès lors*) geen schenking is?

Mark Delboo en Aurélie Meirlaen
Delboo Advocaten

De inkorting van een huwelijksvoordeel valt niet in de nalatenschap

■ Cass. 24 maart 2017

Het Hof van Cassatie besliste op 24 maart 2017 (1) dat een huwelijksvoordeel niet in de nalatenschap valt, maar aan de langstlevende echtgenoot toebehoort ingevolge de vereffening en verdeling van het huwelijksvermogenstelsel. De inkorting van het voordeel heeft niet het gevolg dat het voordeel alsnog in de nalatenschap valt en derhalve onderworpen zou zijn aan het successierecht.

Dat is de korte vierde overweging van het cassatiearrest, waarmee het cassatieberoep van de fiscus verworpen wordt.

Het ging over een sterfhuisclausule, waarbij de langstlevende alle gemeenschapsgoederen kreeg, zonder voorwaarden van overleving. Artikel 5 Wetboek Successierechten kon dus niet toegepast worden. De kinderen vroegen echter inkorting van de goederen die hun vader boven het beschikbaar deel

had toebedeeld aan zijn echtgenote. En daarover ging het nu: is wat de kinderen krijgen belastbaar of niet?

DE ARGUMENTEN VAN DE FISCUS

De voorziening in cassatie van het Vlaams Gewest klonk redelijk.

De Belgische staat (de feiten dateren nog van voor de overname van de 'dienst' van de successierechten door het Vlaamse Gewest) had immers successierechten geëist over de inkorting van de toebedeling van de gemeenschapsgoederen: in totaal 39.374,86 euro. Zowel in eerste aanleg als in beroep kregen de kinderen gelijk, maar de fiscus legt de zaak nog eens voor aan het Hof van Cassatie, en argumenteert:

- dat er een nieuwe aangifte ingediend moet worden, als na het openvallen van de nalatenschap, de actieve samenstelling ervan vermeerderd wordt (art. 37, 2° W.Succ.),

(1) Cass. 24 maart 2017, F.15.0189 N, www.cass.be.

of als de devolutie verandert (art. 37, 3° W.Succ);

- dat de inkorting zakelijke werking heeft, en dat zij leidt tot de hersamenstelling van de erfboedel ten voordele van de eisende reservataire erfgenaam;
- dat de inkorting hier steunde op artikel 1465 Burgerlijk Wetboek (het ging dus om kinderen uit een vorige relatie), en dat deze inkorting de actieve samenstelling van de nalatenschap vermeerderd, of ook gezien kan worden als een wijziging in de devolutie;
- dat, voor de belastingheffing, artikel 5 W.Succ. niet nodig is: dit artikel viseert enkel de verkrijging bij huwelijkscontract door de langstlevende echtgenoot, niet door de reservataire erfgenamen.

De redenering is dus inderdaad wel begrijpelijk. Als de reservataire erfgenamen inkorting vragen, verkrijgen zij op grond van hun hoedanigheid van erfgenaam: op grond van welke andere hoedanigheid zouden ze immers kunnen eisen? De reserve is een deel van de nalatenschap. Je kunt dus in zekere zin zeggen dat de nalatenschap retroactief vermeerderd wordt. En de inkorting werkt overeenkomstig het gemeen recht *ex tunc*, retroactief dus. (1)

(1) In de toelichting bij het middel verwijst de eiser naar M. PUELINCKX-COENE, *Erfrecht*, in *Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, VI, deel I, Mechelen, Kluwer, 2011, 623, 641 en naar J. DU MONGH, *De erfovergang van aandelen*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 455, nr. 311.

DE BESLISSING VAN HET HOF

Het Hof van Cassatie antwoordt er heel kort op, alleen met de reeds geciteerde passage: dat de inkorting van het voordeel niet tot gevolg heeft dat dit alsnog in de nalatenschap valt en derhalve onderworpen zou zijn aan het successierecht. Een arrest van het Hof van Cassatie kan ook niet meer gecasseerd worden wegens gebrek aan motivering...

Toch is ook het cassatiearrest logisch, in het licht van de vroegere rechtspraak.

Het Hof oordeelde immers op 10 december 2010 dat het huwelijksvoordelen, voortvloeiend uit artikel 1464 tweede lid Burgerlijk Wetboek, niet belastbaar zijn met successierechten, ook al bepaalt het Burgerlijk Wetboek letterlijk dat zij als schenkingen beschouwd worden. De civielrechtelijke kwalificatie wordt dus niet doorgetrokken naar het successierecht, integendeel: elke verkrijging die als huwelijksvoordelen gekwalificeerd kan worden blijft onbelastbaar.

Welnu, dan is het, in de algemene systematiek van het wetboek, ook logisch dat de inkorting van dit voordeel niet als een belastbare verkrijging wordt beschouwd. Schenkingen worden immers enkel belast als zij gebeurd zijn in de laatste drie jaar voor het overlijden (art. 7 W.Succ, thans art. 2.7.1.0.5 VCF). De inkorting van een *legaat* heeft wel fiscale gevolgen: het ingekorte gedeelte zal dan immers belast zijn in hoofde van de reservataire erfgenaam die de korting verkregen heeft. De inkorting van een *schenking* heeft echter geen fiscale gevolgen, als zij meer dan drie jaar voor het

overlijden heeft plaatsgehad. Welnu, als het huwelijksvoordeel zelfs geen schenking is, maar alleen als dusdanig beschouwd wordt voor de toepassing van

de regels van de inkorting, is het ook logisch dat het niet belastbaar is.

Ook dit wordt hier dus impliciet bevestigd.

Rik Deblauwe

Wetenschappelijk adviseur Tiberghien

Uitbreng uit gemeenschappelijk vermogen gevolgd door (wederzijdse) schenking tussen echtgenoten

■ Voorafg. besl. nr. 16059 van 23 januari 2017 en voorafg. besl. nr. 16007 van 22 februari 2016

1. Een vaak voorkomende plannings-techniek voor kinderloze koppels bestaat erin om (bepaalde) goederen uit het gemeenschappelijk vermogen te halen ('uitbreng'), gevolgd door een (wederzijdse) schenking tussen echtgenoten. Op deze wijze willen de echtgenoten elkaar zo veel als mogelijk bevoordelen en maximale zekerheid bieden bij het overlijden van de eerste echtgenoot.

Zo ook in de situatie die aan de grondslag lag van de **voorafgaande beslissing 16059**. (1) Twee kinderloze echtgenoten, gehuwd onder gemeenschapsstelsel, plannen een uitbreng uit het gemeenschappelijk vermogen van drie effectenportefeuilles, gevolgd door een wederzijdse schenking tussen echtgenoten in een akte wijziging huwelijkscontract, (2)

met daaraan gekoppeld een ontbindende voorwaarde van vooroverlijden van de begiftigde. Vervolgens wensen zij een successieplanning uit te werken naar neven en nichten, alsook naar goede doelen. De voorafgaande uitbreng en wederzijdse schenking tussen echtgenoten wordt gedaan *"ter voorbereiding hiervan en teneinde zichzelf ook te beschermen tegen eventuele misbruiken van erfgenamen of derden"*. (3) De vraag die vervolgens wordt voorgelegd aan de Vlaamse Belastingdienst (hierna 'VLABEL') is of deze (combinatie van) rechtshandelingen fiscaal misbruik uitmaken.

2. De vaststelling van fiscaal misbruik gaat er in principe als volgt aan toe. Allereerst moet VLABEL aantonen dat er sprake is van fiscaal misbruik. Dit kan zij doen door te bewijzen dat het gaat om een rechtshandeling, dat er hoofdzakelijk fiscale motieven aan de grondslag liggen van deze rechtshandeling en dat de belastingplichtige heeft gehandeld in strijd met het doel van een wetsbepa-

(1) Voorafg. besl. nr. 16059 d.d. 23 januari 2017, gepubliceerd 27 januari 2017, belastingen.vlaanderen.be. Zie bv. ook voorafg. besl. nr. 16015 d.d. 18 april 2016, gepubliceerd 31 mei 2016.

(2) Bijgevolg met betaling van 3% schenkbelasting.

(3) Voorafg. besl. nr. 16059 d.d. 23 januari 2017, gepubliceerd 27 januari 2017, nr. 6.